

## 2 AUGUSTUS 2009 – ACHTTIENDE ZONDAG DOOR HET JAAR

## EERSTE LEZING

EXODUS 16, 2-4.12-15

In die dagen, toen ze in de woestijn waren, begon heel de gemeenschap van de Israëlieten te morren tegen Mozes en Aäron. De Israëlieten zeiden tegen hen: „Waren we maar door de hand van de Heer gestorven in Egypte, waar we bij de vleespotten zaten en volop brood konden eten. Jullie hebben ons alleen maar naar de woestijn gebracht om al deze mensen van hongersnood te laten omkomen.”

Toen sprak de Heer tot Mozes: „Ik zal brood voor u laten regenen uit de hemel. De mensen moeten er dagelijks op uit gaan en de hoeveelheid voor een dag verzamelen. Dan kan ik vaststellen of het mijn leiding wil volgen of niet. Ik heb het gemor van de Israëlieten gehoord. Dit moet ge hun zeggen: ‘Tegen de avond kunt ge vlees eten en morgenochtend zult ge volop brood hebben. Dan zult ge weten dat ik de Heer, uw God, ben.’”

En het was avond, toen kwartels kwamen aangevlogen die neervielen over heel het kamp. De volgende morgen hing er dauw rondom het kamp. En toen deze was opgetrokken, lag er over de woestijn een fijn korrelige laag, alsof de grond met rijp was bedekt. De Israëlieten zagen het en vroegen: „Wat is dat?” Ze wisten werkelijk niet wat het was. Mozes legde hun uit: „Dit is het brood dat de Heer u te eten geeft.”

## TWEDE LEZING

BRIEF AAN DE EFESIËRS 4, 17.20-24

Broeders en zusters,

Ik bezweer u in de Heer: leeft niet langer zoals de heidenen in hun waanwijsheid. Maar gij hebt de Christus zo niet leren kennen! Want gij hebt van Hem gehoord en zijt in Hem onderricht naar de waarheid die in Jezus is: dat gij de oude mens van uw vroegere levenswijze, die te gronde gaat aan zijn bedrieglijke begeerten, moet afleggen, en dat geheel uw denken zich moet vernieuwen. Bekleedt u met de nieuwe mens, die naar Gods beeld is geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid.

## EVANGELIE

JOHANNES 6, 24-35

In die tijd, toen de mensen bemerkten dat noch Jezus noch zijn leerlingen daar waren, gingen zij in de boten en voeren in de richting van Kafarnaüm op zoek naar Jezus. Zij vonden Hem aan de overkant van het meer en zeiden: „Rabbi, wanneer bent U hier gekomen?”

Jezus nam het woord en zei: „Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Niet omdat gij tekenen gezien hebt, zoekt ge Mij, maar omdat gij van de broden hebt gegeten tot uw honger was gestild. Werkt niet voor het voedsel dat vergaat, maar voor het voedsel dat blijft ten eeuwigden leven en dat de Mensenzoon u zal geven. Op Hem immers heeft de Vader, God zelf, zijn zegel gedrukt.”

Daarop zeiden zij tot Hem: „Welke werken moeten wij voor God verrichten?”

Jezus gaf hun ten antwoord: „Dit is het werk dat God u vraagt: te geloven in degene die Hij gezonden heeft.”

Zij zeiden tot Hem: „Wat voor teken doet Gij dan wel waardoor wij kunnen zien dat wij in U moeten geloven? Wat doet Gij eigenlijk? Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, zoals geschreven staat: ‘Brood uit de hemel gaf Hij hun te eten.’”

Jezus hernam: „Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wat Mozes u gaf, was niet het brood uit de hemel; het echte brood uit de hemel wordt u door mijn Vader gegeven; want het brood van God daalt uit de hemel neer en geeft leven aan de wereld.”

Zij zeiden tot Hem: „Heer, geef ons te allen tijde dat brood.”

Jezus sprak tot hen: „Ik ben het brood des levens: wie tot Mij komt, zal geen honger meer hebben, en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst krijgen.”

Schriftlezingen © Katholieke Bijbelstichting  
's Hertogenbosch, www.rkbijbel.nl

## COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

— Kris DEPOORTERE —

## Genadebrood

‘WAT IS DE WAT?’ IS de titel van een indringend boek van Dave Eggers (2007). Hij noteerde het verhaal van Valentino Achak Deng, een kind op de vlucht voor de oorlog in Zuid-Sudan. Niets dan ellende voor de groep lost boys, die door iedereen wordt misbruikt. Via Ethiopië bereiken enkelen ten slotte een vluchtelingenkamp in Noord-Kenia. Valentino wordt geselecteerd voor adoptie in de Verenigde Staten en zou vertrekken... op 11 september 2001. Pas in 2006 kon Valentino terug naar zijn dorp. ‘Wat’ in de titel staat voor al datgene wat ontbreekt en waarvan men zelfs de naam niet meer kent. Op de eerste plaats een korst brood.

Het evangelie heeft het vandaag ook over brood. En Jezus maakt een onderscheid tussen gewoon brood en het Ware Brood, tussen brood dat even de honger stilt, en Brood voor onze diepste honger, tussen aards brood en Brood uit de hemel. Het lijkt een luxediscussie voor mensen die sterven van honger. En het zou dat ook zijn, indien het Ware Brood, waarover Jezus spreekt, louter spiritueel brood zou zijn, los van de rauwe werkelijkheid van de honger.

Het Brood waarover Jezus spreekt, is brood buiten categorie. Het is eigenlijk niet-brood, want ons brood – materieel of spiritueel – staat steeds in verband met verdienen. Je brood verdienen. Je hemel verdienen, enzovoort. Jezus spreekt over genadebrood. Brood dat je ontvangt zonder er iets voor te doen. Brood dat uit de hemel valt. Als dauw, bijvoorbeeld.

Precies hier kan het woord ‘manna’ uit de eerste lezing helpen. De Israëlieten lijdten honger in de woestijn. Mozes onderhandelt met God. Het zal brood regenen uit de hemel. Maar er volgt een nauwkeurige handleiding: „Als Ik brood laat regenen, moeten jullie er elke dag op uit gaan om net zo veel te verzamelen als je voor die dag nodig hebt. Eén maat per gezinslid. Niets meer, niets minder. En jullie mogen geen voorraad aanleggen.”

En zo gebeurde het. Toen de dauw opgetrokken was, bleek de woestijn bedekt met een fijn, schilferachtig laagje, alsof er rijp op de aarde lag. „Wat is dat?“, vroegen de joden? „Manna“, zeggen ze in het Hebreeuws, want manna betekent letterlijk „wat is dat?“ Mozes zei tegen hen: „Dat is het brood dat de Heer u te eten geeft.”

Maar sommigen namen veel meer mee. Anderen hadden te weinig. Maar „toen ze het namaten, hadden zij die te veel verzamelden niet meer dan één maat, en zij die te weinig verzamelden niet minder“. En wie iets opsloeg voor de komende dagen, vond geen brood meer, „de volgende morgen zat het vol wormen en stonk het.“

Manna is brood buiten categorie. Het valt buiten de keten van productie-consumptie en verdienste-beloning. Het ontsnapt aan de markteconomie. Het is niet kapitaliseerbaar. Zijn naam is een vraag: „Wat is dat?“ Zijn consistentie heeft alles van een niet-ding: het lijkt op rijp, die wegsmeelt bij de eerste zon. En de maat waarmee men schept, meet niet. Tegen alle waardeloga in: hoeveel men ook verzamelt, het is te veel noch te weinig. En als men het wil opslaan en bewaren, rot het. Manna is genadebrood. Genadevraag, genade niet-ding, genade niet-waarde. Manna is gracieus en gratis. Gegeven en gekregen zonder meer.

In het korte stukje evangelie van vandaag (Johannes 6, 24-35) staat zes maal het woordje ‘geven’. En de Nieuwe Bijbelvertaling schrijft „Ik ben het brood dat leven geeft“ in plaats van het klassieke „Ik ben het brood des levens“. Brood symboliseert de gegevenheid (donation) en de ‘gekregenheid’ van alles in ons leven. Alleen dit diepe besef kraakt het hangslot van onze privéverzameling verworven bezittingen. „Ik heb er toch voor gewerkt?“

We zijn terug bij de honger van Valentino in Zuid-Sudan. Alleen het besef dat alles ons ten slotte gegeven is – zelfs onze werkkraft, is sterk genoeg om het wurgende mechanisme van ‘voor wat hoort wat’ te ontcrachten. Alleen ‘gratuiteit’ kan de honger uit de wereld halen. En die begint bij de bewustwording dat zelfs ons leven gegeven is. Pas van daaruit kunnen we delen.

Het gaat niet enkel om een technisch betere verdeling van de rijkdom over de wereld. Het gaat over een veel diepere ommekeer. Om een andere kijk op de werkelijkheid. Wat we hebben, beschouwen we in het Noorden nog steeds als het ‘onze’ en daar geven we een (belachelijk klein) stukje van weg (met een flink terugverdieneffect). De ommekeer die nodig is, bestaat er in te beseffen dat niets het ‘onze’ is. Dat alles gegeven is. Als we diep ervaren dat alles wat wij hebben, genadebrood is, delen we het vanzelf met anderen.